

Kouluorganisaation lehtoreiden turvallisuusperehdyttämisen kehittäminen

Risto Ilola
Sakari Tervo

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Kouluorganisaation lehtoreiden
turvallisuusperehdyttämisen kehittäminen**

Ilola Risto
Tervo Sakari
Turvallisuusalan koulutus
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2020

Ilola Risto, Tervo Sakari

Kouluorganisaation lehtoreiden turvallisuusperehdyttämisen kehittäminen

Vuosi 2020 Sivumäärä 31

Käsillä oleva opinnäytetyö käsittelee erään korkeakoulun lehtoreiden turvallisuusperehdyttämisen kehittämistä. Opinnäytetyön tekijät sopivat työn kohteena olevan korkeakoulun turvallisuuspäällikön kanssa selvittävänsä uuden tavan kehittää lehtoreiden turvallisuusperehdyttämistä ja toteuttamaan tämän. Toimeksiantajan pyynnöstä opinnäytetyössä ei mainita korkeakoulun nimeä.

Kehittämistyön teoriapohja perustuu perehdyttämiseen liittyvistä laista ja erinäisistä turvallisuusperehdyttämiseen liittyvistä tutkimuksista ja ohjeistuksista. Turvallisuusperehdyttämisen tarve korkeakoulussa perustuu työturvallisuuslakiin. Lain määrittämänä opinnäytetyön kohteen kouluorganisaation lehtoreilla on oltava riittävästi tietoa työpaikkansa haitta- ja vaaratekijöistä. Korkeakoulu X:n turvallisuusperehdyttämisen taso kattaa tällä hetkellä lakisääteiset vaatimukset, mutta korkeakoulun tahto kehittää kokonaisturvallisuutta yhä edistyneemmälle tasolle toimi viitekehyksenä työille.

Turvallisuusperehdyttämisen sen hetkistä tilaa tutkittiin haastattelujen ja havainnoinnin avulla. Korkeakoulun turvallisuuspäällikkö myös jakoi sen hetkisiä turvallisuus- ja perehdyttämismateriaaleja korkeakoulusta. Näihin materiaaleihin perehtymällä ja eri tutkimusmenetelmiä käyttämällä päädyttiin kehittämistyönä tekemään videoidut turvakävelyt korkeakoulun eri kampuksista. Turvakävely on yksi turvallisuusperehdyttämisen muoto, jossa perehdytettävä kohde kierretään ohjatusti siten, että perehdytettävä saa hyvän kuvan kohteen kulkureiteistä ja pelastusvälineistä. Turvakävelyiden ongelmana on ollut niiden pitäminen tilanteissa, jossa korkeakoulun tiloissa käy henkilökuntaa kertaluontoisesti tai väliaikaisesti. Toimeksiantajan toive oli, että luotava materiaali olisi vietävissä verkkoon ja olisi aikaan sekä paikkaan sitoutumatonta.

Opinnäytetyö ei onnistunut aikataulutuksen osalta alkuperäisten suunnitelmien mukaan, sillä tiedonkeruun osioon kului arvioitua pidempi aika. Päätuotoksena tehty perehdytysmateriaali vastasi kuitenkin opinnäytetyön tekijöiden sekä toimeksiantajan alkuperäisiä tavoitteita. Opinnäytetyön päätuotoksena laadittiin kolme videota turvakävelyistä korkeakoulun eri kampuksille. Kaksi videota kahdesta kampuksesta jää tehtäväksi opinnäytetyön ulkopuolelle aikataulullisista ja pandemiallisista syistä johtuen. Videot toimivat turvallisuusperehdyttämistä täydentävänä työkaluna, mutta eivät korvaa pakollisia fyysisiä turvakävelyitä. Opinnäytetyössä laadittiin myös pohjatyö sekä ohjeet videoiden muokkaamiselle, jos videoihin tulee tarve tehdä muutoksia tulevaisuudessa.

Asiasanat: kehittämistyö, perehdyttäminen, turvakävely, turvallisuus

Ilola Risto, Tervo Sakari

Developing the Safety Orientation of Personnel at a School

Year	2020	Pages	31
------	------	-------	----

This thesis addresses the development of a certain university's personnel's safety orientation. The authors of this thesis were given a commission by the safety and security director of said university to research a new way to give safety orientation to the university's personnel and to implement this. The commissioner of this thesis wishes to keep the university anonymous.

The theoretical framework reviews laws regarding orientation and on multiple research and instructions regarding safety orientation. The need for safety orientation in universities is based on the Occupational Safety and Health Act. Based on this law, university staff members need to have enough information about the danger and harm factors of their working environment. At the moment this university's safety orientation passes these requirements given in the law but there is also a will to improve it to an even more advanced level. This is used as the framework of this thesis.

The current status of the university's personnel's safety orientation was researched using interviews and observation. The safety and security director also shared the university's prevailing safety and orientation materials. After studying these documents and using these research methods videos of the safety walks on the campuses of the university were created. Safety walking is one form of safety orientation in which a guided walkthrough is kept for the staff members in the facility they need to be familiarized with. This way the staff members understand the facility's routes and rescue equipment. The problem has been arranging safety walks in situations where staff members visit the campus premises on a one-time or temporary basis. The commissioner of the thesis wished that the material could be uploaded online and would be unrelated to time and place.

The thesis was not successful in terms of scheduling according to the original plan, because the data collection phase took longer than estimated. The main product which was the orientation material did however meet the expectations. The main product of the thesis is three videos of safety walks on the different campuses of the university. Two videos will be made outside the scope of the thesis because of scheduling and pandemic reasons. These videos will be used to supplement the safety orientation as they will not be used as a replacement to the physical safety walks. Groundwork and a guide to edit the videos was also created in case the videos needed updating in the future.

Keywords: development, orientation, safety, safety walks

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Turvallisuusperehdyttämisen keskeiset käsitteet	6
1.2	Toimintaympäristön kuvaus	7
2	Turvallisuusperehdyttäminen	7
2.1	Turvakävely ja poistumisturvallisuus	9
2.2	Verkko-oppimateriaali ja sen laatukriteerit.....	11
3	Opinnäytetyön menetelmät	12
3.1	Haastattelu.....	13
3.2	Havainnointi.....	15
4	Opinnäytetyön toteutus ennen toiminnallista osiota	16
5	Haastattelun toteutus	17
5.1	Haastattelun tulokset	18
5.1.1	Korkeakoulun turvallisuuspolitiikka.....	18
5.1.2	Lehtoreiden turvallisuusosaaminen	18
5.1.3	Vapaa sana	18
5.2	Haastattelun yhteenveto	19
6	Havainnoinnin toteutus.....	19
6.1	Havainnoinnin tulokset.....	20
6.2	Havainnoinnin yhteenveto.....	20
7	Perehdytysmateriaali	20
7.1	Oppiminen ja opetusvideot	21
7.2	Perehdytysvideon rakenteen suunnittelu ja kuvaus	21
7.3	Tekijänoikeudet	22
8	Johtopäätökset	22
	Lähteet	24
	Liitteet.....	26

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää kohdeorganisaation, erään suomalaisen korkeakoulun, lakisääteistä sekä muuta turvallisuusperehdyttämistä. Opinnäytetyön kohderyhmä on korkeakoulun henkilökunta, erityisesti lehtorit, ja aihealue korkeakouluturvallisuus. Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus keskittyi turvallisuusperehdyttämisen sen hetkisen tilan selvittämiseen ja sen kehittämisen teoriaan. Toiminnallisessa osuudessa laadittiin työkalu tämän selvittämisen perusteella päädyttyyn kehittämistarpeeseen.

Tällä hetkellä korkeakoulun turvallisuusperehdyttämisen taso täyttää lakisääteiset vaatimukset ja on monilta osin jopa edistyksellinen Suomessa. Perehdyttäminen on laaja ja kattaa kaikki aihealueet, mutta on tehty pääasiassa tiiviiksi tekstityökaluksi. Uusilla työkaluilla pyritään parantamaan turvallisuustietoisuutta ja lisäämään mielenkiintoa turvallisuuteen. Opinnäytetyö täten kehittää korkeakoulun kokonaisturvallisuutta ja tulee pysyväksi osaksi sitä.

Opinnäytetyön aihe liittyy vahvasti turvallisuusalaan. Henkilökunnan perehdyttäminen on turvallisuuden kannalta keskeistä ja sitä tapahtuu jatkuvasti kaikenlaisissa organisaatioissa ja yrityksissä. Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda laadukasta ja kiinnostusta lisäävää materiaalia aiheesta, perinteisen tekstiseinän sijaan. Tavoitteena on viedä materiaali verkkoon ja sen olisi oltava ajasta ja paikasta riippumatonta. Luotava sisältö toimisi pääasiassa osaamista kehittävänä kohdeorganisaation olemassa olevalle henkilökunnalle, mutta myös perehdyttävänä työkaluna joissain tapauksissa.

1.1 Turvallisuusperehdyttämisen keskeiset käsitteet

Tässä opinnäytetyössä on tiettyjä turvallisuusperehdyttämiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä, jotka ovat tärkeitä tietää tekstin ymmärtämisen kannalta. Tässä opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä ovat riski, turvallisuusosaaminen, verkkoperehdytysmateriaali ja pedagogiikka. Nämä ovat käsitelty tässä kappaleessa yksitellen.

Riski on SFS-ISO 31000 mukaan epävarmuuden vaikutusta tavoitteisiin. Yleensä se ilmaistaan mahdollisten tapahtumien todennäköisyyden ja niistä aiheutuvien seurausten yhdistelmänä. Riski voi olla joko positiivinen, jolloin se luo mahdollisuuksia parempaan lopputulokseen tai negatiivinen, jolloin se uhkaa pääsyä haluttuun lopputulokseen. (SFS-ISO 31000 2018, 6.) Opinnäytetyössä keskitytään arvioimaan vain negatiivisia riskejä tämän opinnäytetyön eri vaiheissa.

Turvallisuusosaamisella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä työturvallisuuteen liittyvää osaamista. Työturvallisuuslaissa kuvaillaan työturvallisuuden tarkoituksena olevan työympäristön ja työolosuhteiden parantaminen, jotta työntekijöiden työkykyä voidaan turvata ja ylläpitää. Tämän lisäksi hyvällä työturvallisuudella pyritään ennalta ehkäisemään työtapaturmia,

ammattitauteja sekä muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisiä ja henkisiä terveydenhaittoja. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Verkkoperehdytysmateriaalilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä työntekijöille annettavaa verkko-oppimateriaalia, jota käytetään organisaation perehdytyksessä. Verkko-oppimateriaalia on kaikki verkossa saatavilla oleva oppimateriaaliksi tarkoitettu sisältö. Samaa tarkoittaa myös termit e-oppimismateriaali tai digitaalinen oppimismateriaali, sillä käsitteet eivät ole vakiintuneita. Verkko-oppimateriaalia ovat esimerkiksi verkossa saatavilla olevat opetukseen tarkoitettut kuva- ja videopankit, verkkokurssit ja fyysisen oppimateriaalin oheismateriaalit. (Opetushallitus 2020b.)

Pedagogiikalla tarkoitetaan suppeassa merkityksessä opetus- tai kasvatustaitoa (Tieteen termipankki 2015). Pedagogiikka on käsitystä siitä, miten kasvatusta, opetusta tai oppimista tulisi järjestää. Kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukeminen on pedagogiikassa tavoitteellista, suunnitelmallista ja ennakoitua. (Hintikka & Peltoperä 2016.)

1.2 Toimintaympäristön kuvaus

Opinnäytetyön tilaajana on korkeakoulu, joka tarjoaa usean eri koulutusalan opintoja useissa eri kampuksissa Etelä-Suomen alueella. Kampukset on sijoitettu ympäri Etelä-Suomea, minkä takia myös niiden turvallisuusympäristöt poikkeavat enemmän tai vähemmän toisistaan. Korkeakoulun kampukset ovat myös kaikki erilaisia kooltaan ja pohjarakenteeltaan, joten täysin yhtenäistä turvallisuusperehdytystä ei voitu tehdä. Kaikki kampukset yhteenlaskettuna korkeakoulu on henkilökunnan ja opiskelijoiden lukumäärältä yksi Suomen suurimmista.

Korkeakoulu on normaalista poikkeava ympäristö turvallisuuden kannalta siten, että kampuksissa asioiva henkilökunta saattaa vaihtua paljon vuoden sisällä. Tämä johtuu siitä, että korkeakoulun opintojaksoilla on normaalia käyttöä useitakin lyhytaikaisia sijaisuuksia ja vierailevia luennoitsijoita. Osa korkeakoulun omista lehtoreista saattaa myös vieraila toisissa korkeakoulun kampuksissa vain muutamia kertoja yhden lukuvuoden aikana. Tämä tekee toimivan ja kattavan turvallisuusperehdyttämisen toteuttamisesta haastavaa, kun jokaisen korkeakoulun kampuksen väliaikaisenkin henkilökunnan jäsenen pitäisi tuntea kampuksen turvallisuuteen liittyvät asiat. Luentojen pitäjien pitää myös pystyä ohjaamaan hätätilanteen uhatessa tai sattuesssa oikealla tavalla heidän vastuullaan olevia opiskelijoita. (Korkeakoulun turvallisuusperehdytysmateriaali 2020.)

2 Turvallisuusperehdyttäminen

Tarve turvallisuusperehdytykselle kouluorganisaatioissa perustuu työturvallisuuslain 738/2002 pykälään 14. Tässä pykälässä kerrotaan, että työnantajan on annettava työntekijälle

riittävästi tietoa työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä suhteessa hänen ammatilliseen osaamiseensa ja työkokemukseen. Työntekijää on perehdytettävä riittävästi hänen työhönsä, työpaikan työolosuhteisiin, työmenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin. Tämä on erityisen tärkeää ennen uuden työn tai työtehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa ja työ- tai tuotantomenetelmien muuttuessa ennen näiden käytön aloittamista. Työntekijälle on annettava opetusta ja ohjausta työn haitoista ja vaaroista näiden estämiseksi sekä työhön liittyvien turvallisuutta tai terveyttä uhkaavien haittojen ja vaarojen välttämiseksi. Opetusta ja ohjausta annetaan myös huolto sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta ja kaikkia annettuja opetuksia ja ohjauksia täydennetään tarvittaessa. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Työturvallisuuskeskuksella on oma esimerkkinsä turvallisuusperehdyttämiseenkin soveltuvasta rakenteesta nimellä ”Perehdyttämisen viisi askelta”. Ensimmäisenä askeleena on valmistautuminen, joka sisältää työntekijän motivoimisen, tietojen ja taitotasojen arvioinnin, työtehtävään liittyvien turvallisuusasioiden kertomisen, tavoitteiden asettamisen ja opastuksen toimintamallin selittämisen. Tämä tehdään yleensä heti työntekijän ensimmäisinä työpäivinä, jotta työntekijän perehdytykselle ja edistymiselle kohti itsenäistä työskentelyä luodaan hyvä pohja. Toisena askeleena on opetus, jossa työntekijälle annetaan turvallisuuteen toimintasäännöt, selostetaan ja perustellaan niiden olemassaolo ja pyydetään havainnoimaan niiden noudattamista. Erityisesti toimintasääntöjen perustelu on tärkeää, jotta uusi työntekijä ymmärtää miksi häntä pyydetään toimimaan tietyllä tavalla. Kolmas askel on nimeltään mielikuvaharjoittelu, jossa työntekijää pyydetään selostamaan turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä tai käytäntöjä ja tätä ohjataan perehdyttäjän palautteella, jos huomataan, että työntekijällä on väärä tai epäselvä kuva näistä. Neljäs askel on otsikoltaan ”Taidon kokeilu ja harjoittelu”, jossa työntekijän annetaan kokeilla ja harjoitella työtehtäväänsä ja tätä ohjataan palautteella. On tärkeää ohjata työntekijän toimintaa heti alussa, että vääriä toimintatapoja tai ajatusmalleja ei ala kehittyä. Viimeisenä askeleena tehdään työntekijän opitun varmistaminen. Tässä työntekijän taitotaso arvioidaan ja annetaan palautetta siihen liittyen sekä sovietaan perehdytyksen onnistumisen seurannasta ja päätetään opastuksesta jatkossa. Työntekijän annetaan tämän jälkeen työskennellä yksin, häntä rohkaistaan kysymään tarvittaessa ja osaamisen arvioimista jatketaan. Turvallisuusperehdyttäminen on vain osa työntekijän kokonaisuudesta perehdyttämistä työtehtäväänsä, joten tässä kappaleessa käsitellyn esimerkin aikajanaalla tapahtuu muutakin perehdyttämistä samaan aikaan. (Ahokas & Mäkeläinen 2013.)

Jokaisella yrityksellä tai organisaatiolla on myös jonkintasoinen turvallisuuskulttuuri. Turvallisuuskulttuuri muodostuu organisaation toimintatavoista ja yksityisten ihmisten asenteista (INSAG 1991, 4). Hyvässä turvallisuuskulttuurissa välitetään aidosti turvallisuudesta kokonaisvaltaisesti ja pyritään ymmärtämään sekä ennakoimaan toimintaan liittyviä vaaroja. Tärkeää on myös, että organisaatiossa koetaan vastuuta turvallisuuden kehittämisestä. Turvallisuuskulttuuri onkin muokkautuva tila ja on tärkeää, että organisaation sisällä koetaan pystyvän

vaikuttamaan siihen. Esimerkiksi hyvin tehdyllä turvallisuusperehdyttämisellä voidaan vaikuttaa turvallisuuskulttuuriin positiivisesti (Reiman, Pietikäinen & Oedewald 2008).

2.1 Turvakävely ja poistumisturvallisuus

Opinnäytetyössä perehdytään syvemmin kampuksen turvakävelyihin. Turvakävely on kiertokävely, jossa tutustutaan ”oppilaitoksen toimintaohjeisiin, tunnistettuihin riskeihin, kulkureitteihin, turvavälineisiin ja kokoontumispaikkaan” (Opetushallitus 2020a). Tämä toteutetaan säännöllisesti uusille opiskelijoille ja työntekijöille jokaisen lukukauden alussa ja siihen osallistumista pidetään korkeakouluissa pakollisena. Osallistujat voivat turvakävelyn aikana havainnoida myös kohteen turvallisuuteen liittyviä asioita, kuten mahdollisia puutteita ja ehdottaa turvallisuutta kehittäviä ideoita. Tätä havainnointia voidaan toteuttaa joko suunnitellusti jonkin mallin mukaisesti tai vapaana havainnointina. Näin turvakävelyt ovat osaltaan myös riskienarvioinnin apuväline, mutta eivät korvaa järjestelmällistä riskienarviointia. Onnistunut turvakävely jättää osallistujan muistiin hyvän kuvan toimintaympäristöstä, kuten rakennuksen pohjarakenteen ja kulkureitit. Näin turvakävelyt parantavat toimintaa hätätilanteessa, kun osallistuja voi palauttaa mieleensä turvakävelyssä oppimiansa asioita ja pystyy myös auttamaan muita tilanteessa olevia. Toimintaympäristö jää paremmin mieleen, kun turvakävelyt ovat hyvin johdettuja ja määräaikaaisesti toistuvia (Ranta & Martikainen 2017).

Ranta ja Martikainen (2017) kuvaavat turvakävelyn osana oppilaitoksien turvallisuuskoulutusta ja ennakoivaa riskilähtöistä turvallisuustoimintaa. Turvakävelyssä pyritään viestittämään turvallisuudesta kaikille kuuluvana koko yhteisön asiana ja herättämään halua osallistua arjen turvallisuustekoihin. Turvakävelyn tarkoituksena on lisätä turvallisuustietoisuutta ja vastuunottoa turvallisuudesta. Turvakävelyyn osallistuvien mielenkiintoa ja turvallisuutta edistäviä tietojen sekä taitojen oppimista pyritään parantamaan turvakävelyn tavoitteellisuudella ja huolellisella suunnittelulla. Huolellisella suunnittelulla voidaan turvakävelystä saada parhaimmillaan innostava oppimiskokemus, joka ottaa jokaisen ikä- ja taitotason huomioon. Hyvä turvakävely on huolellisesti suunniteltu ja toteutettu kokonaisuus, joka ei sisällä ennakoimattomia käännteitä kohderyhmälleen. (Ranta & Martikainen 2017.)

Turvakävelyt tulisi suunnitella riskiperusteisesti jokaiselle oppilaitokselle sen omien tarpeiden mukaan, sillä riskienhallinta toimii organisaation jatkuvan kehittymisen tukena. Riskienhallinnassa yhtenä ideana on, että parasta käytettävissä olevaa tietoa käytetään koordinoitun, tilannekohtaisen ja ajantasaisen toiminnan luomiseksi. (SFS-ISO 31000:2011, 22-24.) Koska riskienhallinta vaikuttaa organisaatiossa turvallisuuden tärkeyden kokemiseen ja käsitykseen turvallisuuden hyväksi tehtävistä asioista, on se olennainen osa korkeakoulun turvallisuusjohtamista sekä osana hyvää turvallisuuskulttuuria. (INSAG 1991, 3-4; Ranta & Martikainen 2017.)

Joissakin kouluorganisaatioissa toteutetaan turvakävelyitä, joiden sisältö on kopioitu jonkin toisen organisaation turvakävelystä. On tärkeää kuitenkin perehtyä oman organisaation

toimintaympäristön erityispiirteisiin sekä yleiseen tutkittuun tietoon poistumis- ja turvakävelyharjoituksia suunniteltaessa. Esimerkiksi osaa pakokäyttäytymiselle tyypillisistä ilmiöistä voidaan käyttää näitä harjoituksia suunniteltaessa. Harjoitusten suunnitteluun saadaan luotettava teoriapohja tutkimalla yksilöiden käyttäytymistä rakennuksesta poistumiseen edellyttävissä tilanteissa. Poistumis- ja turvakävelyharjoituksia suunniteltaessa kouluyhteisön, koulurakennuksen ja toimintaympäristön erityispiirteiden huomioimista helpottaa yksilöiden ja ryhmien käyttäytymisiin liittyvien sääntöjen ymmärtäminen. (Ranta & Martikainen 2017.)

Turvallista poistumisprosessissa suunniteltaessa yksilöiden poistumisreittien valinnan ymmärtäminen on yksi keskeisimmistä asioista. Esimerkiksi tulipalotilanteessa, jos rakennuksesta yrittää moni henkilö poistua samanaikaisesti, yksilöiden päätöksentekoon vaikuttaa myös muiden ympärillä olevien henkilöiden tekemät valinnat poistumisreiteistä. Tämä ajattelumalli on hyvä huomioida turvakävelyiden suunnittelussa. Sillä jos riittävä määrä poistuvista henkilöistä osaa poistua rakennuksesta oikein, ohjaavat he myös muita toimimaan oikealla tavalla tämän ajattelumallin mukaisesti. (Lo, Huang, Wang & Yuen 2006, 366-368.)

Yleensä poistumistilanteissa yksilöt poistuvat sen oven tai kulkureitin kautta, josta he tulivat alun perin sisälle rakennukseen. Poistumisreitteinä toimii siis usein rakennuksen pääovi, vaikka se ei olisi yksilöiden oman turvallisuuden kannalta paras ratkaisu poistumistilanteessa. Tätä sekä yksilöitä, että ryhmiä koskevaa hakeutumista normaalista käytössä olevalle reitille perustellaan sillä, että tuntemattomien vaihtoehtojen koetaan lisäävän uhan tunnetta. Turvakävelyiden suunnittelussa tämä tulee ottaa huomioon ja lisätä painoarvoa poistumisreiteille, joita ei turvakävelyiden ja hätätilanteiden ulkopuolella käytetä. Harjoittelemalla näiden jokapäiväisen käytön ulkopuolella olevien poistumisreittien käyttöä, voidaan parantaa sitä todennäköisyyttä, että yksilöt toimivat oikein hätätilanteissa. Turvakävelyissä tulisikin kävellä nämä erikoisemmat reitit kokonaan läpi, että ne tulisivat tutuksi kaikille yhteisön jäsenille. (Ranta & Martikainen 2017.)

Turvakävelyissä henkilöiden suunnitelmallisella kävelytyksellä tiloihin eri vaihtoehtoisia reittejä pitkin voidaan mahdollistaa paremman toimimisen poistumistilanteissa, kun todennäköisyys normaalista poikkeavien reittien käytölle kasvaa. (Pan 2006, 12.) Säännöllisellä toistolla on positiivinen vaikutus myös tässä asiassa parantaen selviytymismahdollisuutta hätätilanteessa. Jos ihmisille ei ole kuitenkaan muodostunut selkeää kuvaa työpaikkansa kaikista poistumisreiteistä, saattavat he poistumistilanteessa epäillä erikoisemman poistumisreitien olevan suljettuna tai reitillä olevan esteitä. Saattaa olla, että kaikkia rakennuksen poistumisreittejä ei käytetä jatkuvasti tai niille pääsy voi myös normaalioloissa olla estettynä. Juuri tähän ongelmaan turvakävelyiden idea perustuu. Jos yhteisön jäsenillä ei ole tarpeeksi selkeää kuvaa rakennuksensa poistumisreiteistä, on poistumistilanteessa oikeiden ratkaisuiden tekeminen epävarmaa. Kun turvakävelyt suunnitellaan tämä ajattelumalli huomioon ottaen, voidaan

estää poistumistilanteen pakokäyttäytymiselle tyypillistä kapeakatseisuutta. (Ranta & Martikainen 2017.)

2.2 Verkko-oppimateriaali ja sen laatukriteerit

Oppimisen periaatteet vaikuttavat aina oppimateriaalin tekemiseen, sillä se perustuu aina johonkin pedagogiseen lähtökohtaan ja tämä näkyy aina jollain tavalla tehdyssä materiaalissa. Koska perehdytys on perehdytettävän osalta oppimista, voidaan oppimisen periaatteita käyttää myös turvallisuusperehdytykseen liittyvän verkko-oppimateriaalin tekemiseen. Digitaalinen teknologia mahdollistaa painettuun oppimateriaaliin verrattuna paljon monipuolisemman materiaalin luomisen, joka voi olla esimerkiksi vuorovaikutteista tai sisältää erilaisia toimintoja. Nämä asiat ovat oleellista ottaa huomioon, kun arvioidaan verkko-oppimateriaalin laatua. Verkko-oppimateriaalia onkin hyvä arvioida kysymyksellä ”mitä tällä materiaalilla voi tehdä”. (Opetushallitus 2020b.)

Vaikka kaikkia hyvän oppimisen piirteitä ei pystytä toteuttamaan oppimismateriaalilla, voidaan sillä tukea joitakin toimintoja paremmin kuin toisia tai voidaan se kohdentaa myös johonkin tietynlaiseen oppimiseen. Oppimisalusta vaikuttaa siihen, kuinka monipuoliset ja hyvät mahdollisuudet verkko-oppimateriaalin luomiseen on. Tämä voi rajata materiaalin toimivuutta oppimisen työkaluna tietyissä tapauksissa. Esimerkiksi yhteisen työskentelyn tukeminen on mahdotonta yksittäiseltä oppimateriaalilta, jos oppimisalustaa ei kehitetä tukemaan sitä. Vaikka kaikkia ihanteellisen pedagogiikan piirteitä ei pysty sisällyttämään yksittäiseen verkko-oppimateriaaliin, on tärkeää luoda verkko-oppimateriaali niin, että se suosii parhaita pedagogiikan piirteitä. (Opetushallitus 2020b.)

Eri oppimateriaalien tärkeimmät ja tavoitellut piirteet perustuvat jonkin verran myös opettavan aiheen hyväksi tutkitun opetuksen tavoitteisiin, joka ohjaa myös oppimateriaalin suunnittelua ja käyttöä. Esimerkiksi on erilaista opetella korkeakoulussa opettamista ja turvallisuuden liittyviä käytäntöjä. Kaikessa oppimisessa on kuitenkin samat perusperiaatteet, kuten oman oppimisen arvioinnin merkitys ja opittavan soveltaminen käytännössä, joita voidaan soveltaa kaikkien aiheiden verkko-oppimateriaaleissa. (Opetushallitus 2020b.)

Jotta verkko-oppimateriaalin pedagoginen laatu olisi hyvä, sen tulisi soveltua luontevasti opetus- ja opiskelukäyttöön, tukea opetusta ja oppimista ja tarjota pedagogista lisäarvoa. Pedagogisella lisäarvolla tarkoitetaan esimerkiksi uudenlaisia tiedon käytön ja kehittämisen mahdollisuuksia tai jakamisen käytäntöjä. Pedagogista laatua edustaa se, että oppimateriaali pidetään uusimman tiedon mukaisena ja tuetaan oppimateriaalin tekijää oman materiaalinsa kehittämisessä. Myös kaikki verkko-oppimateriaalit, jotka tukevat oppijan tietoista ajattelua ja hänen aktiivista toimintaansa, edustavat pedagogista laatua. (Opetushallitus 2020b.) Turvallisuusperehdytyksen näkökulmasta verkko-oppimateriaalilla voidaan mahdollistaa turvallisuuden liittyvien muutoksien, kuten lakimuutoksien nopea jakaminen laajalle kohderyhmälle.

Pedagogisen laadun kannalta tärkeää on, että verkko-oppimateriaali ei ole vain tekstipohjainen oppimismateriaali siirrettynä verkkoon tai suuri määrä kuvia ja videoita ilman pedagogista käyttöideaa. Opittavan asian esittämisessä on tärkeää käyttää hyväksi vuorovaikutteisuutta, jakamista ja linkityksiä, jotka verkon tekniset ominaisuudet mahdollistavat. Verkko-oppimateriaalia ei myöskään pidä luoda vanhentuneiden pedagogisien mallien mukaan. (Opetushallitus 2020b.)

Oppimisen kannalta hyvän verkko-oppimateriaalin luomisen tärkeitä piirteitä ovat oppimisen taitojen kehittämisen tukeminen, aktiivisuuden tukeminen opittavan aiheen suhteen ja oppimistehtävän haasteellisuus, avoimuus ja autenttisuus. Verkko-oppimateriaali voi auttaa oppijaa oppimisen taitojen kehittämisessä ohjaamalla häntä arvioimaan omaa osaamista tai pohtimaan, mitä hän ennakolta tietää opittavasta aiheesta. Verkko-materiaalin aktiivisuudella voidaan tehdä sen tehtävistä mielekkäämpiä, jos oppija laitetaan vertailemaan, arvioimaan ja pohtimaan eri tehtävissä. Haasteelliset, avoimet ja autenttiset tehtävät taas tekevät tehtävistä oppijan kannalta kiinnostavia ja motivoivia. Jos oppijan työskentely liittyy opittavaan aiheeseen, on suurempi todennäköisyys, että hän innostuu sen sisällöstä niin, että työskentely aiheen parissa motivoi ja tuottaa hyviä tuloksia. (Opetushallitus 2020b.)

Pedagogiseen laatuun vaikuttaa myös verkko-oppimateriaalin käyttökontekstin huomioon ottaminen. Verkko-oppimateriaalin toimivuus ei saisi edellyttää monimutkaisia tai vaativia teknisiä järjestelyitä, vaan tulisi olla käytettävissä tavanomaisilla välineillä. Kokonaisuudessaan oppimateriaalin pedagoginen laatu riippuu sen tekijöiden osaamisesta. Siinä pitäisi pystyä yhdistämään mielekkäät tehtävät, oppimisen kannalta keskeisen sisällön mielekäs esittämistapa sekä hyvin toteutettu ja teknisesti toimiva lopputulos. (Opetushallitus 2020b.)

3 Opinnäytetyön menetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka toiminnallisessa osiossa tehtiin uutta turvallisuusperehdytysmateriaalia turvakävelyvideoiden muodossa kolmelle eri korkeakoulun kampukselle. Laadullisia tutkimusmenetelmiä käyttäen yritettiin parantaa ja varmistaa luotua uutta turvallisuusperehdytysmateriaalin laatua. Laadullisina tutkimusmenetelminä käytettiin opinnäytetyössä haastattelua ja havainnointia, joita käsitellään tässä luvussa.

Toiminnallisissa opinnäytetöissä tehdään käytännön toiminnan ohjeistamista ja opastamista sekä toiminnan uudelleen järjestämistä ja järjeistämistä. Toiminnan opastamiseen kuuluu tämän opinnäytetyön turvallisuusperehdytysmateriaali. Toiminnallisessa opinnäytetyössä keskitytään kehittävään toiminnallisuuteen, mutta sitä tuetaan tutkimuksellisuudella kaikissa työvaiheissa. Tutkimuksellisia työvaiheita korostetaan työtä tehdessä ja siitä raportoidessa, jotta

ne saadaan erottumaan toiminnallisista työvaiheista. Opinnäytetöissä tehdyt ratkaisut tulee pohjautua teoriaan ja tämä on tuotava esille töissä. (Vilka & Airaksinen 2003.)

Laadullisten eli kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien tavoitteena on ymmärtää elämismailmaa ja tutkittavana olevaa kohdetta. Laadullinen tutkimus saattaa olla nimenä harhaanjohtava, sillä se ei välttämättä anna määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta parempaa kuvaa tutkittavana olevasta kohteesta. Kvantitatiivisesta tutkimuksesta poiketen laadullisessa tutkimuksessa nousee esille tutkijan tai tutkijoiden omat havainnot ja tutkittavana olevalta kohteelta saatu tieto (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2003). Määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä voidaan kuitenkin käyttää yhdessä tutkimuksen parantamiseksi esimerkiksi parantamalla saatujen tuloksien luotettavuutta. Perusteellisella eli hyvin suunnitellulla ja toteutulla tutkimuksella, tarpeeksi isolla otannalla sekä lähestymällä tutkimuskohdetta useista eri näkökulmista, voidaan tuottaa monipuolista tietoa ja parantaa ymmärrystä tutkimuskohteeseen liittyvistä syy-seuraussuhteista ja kohteen luonteesta. (Kauppinen & Puusniekka 2009.) Opinnäytetyössä päädyttiin käyttämään laadullisia tutkimusmenetelmiä, sillä opinnäytetyöpari tiesi otannan tulevan olemaan suhteellisen pieni ja tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon monipuolista tietoa tutkittavana olevista kohteista.

3.1 Haastattelu

Haastattelu on yleinen tiedonkeruutapa, jossa tutkiva osapuoli ja haastateltava osapuoli keskustelevat haastattelutyypin mukaan enemmän tai vähemmän strukturoidusti tutkimusaiheesta. Erona esimerkiksi sanomalehtiartikkeliä varten tehtävästä haastattelusta, tutkimukseen tehtävässä haastattelussa on päämääränä tutkimustehtävän suorittaminen, joka tässä opinnäytetyössä oli selvittää korkeakoulun nykyisen perehdytysmateriaalin tilanne ja saada mielipiteitä siitä, millä tai miten nykyistä turvallisuusperehdytystä voitaisiin parantaa. Haastattelun avulla kerätään aineistoa, joka sitten analysoidaan ja tulkitaan tutkimustehtävän suorittamiseksi. (Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kun halutaan selvittää jotain, mikä koskee jonkin tietyn ihmisryhmän elämää, on yksi tapa lähestyä asiaa kysymällä asiasta heiltä itseltään. Tähän perustuu haastattelun idea tutkimusmenetelmänä. Haastattelussa on kuitenkin ongelmansa, jos on tarve saada täysin luotettavaa tietoa. Tämän syyn takia onkin tärkeää arvioida, soveltuuko haastattelu aineistonkeruumenetelmänä käsiteltävänä olevaan tutkimusaiheeseen. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koska opinnäytetyöparin tarkoituksena ei ollut saada tarkkaa tietoa, vaan selvittää yleiskuvaa turvallisuusperehdytyksen tilasta, ei koettu, että vastauksien luotettavuus vaikuttaisi kriittisesti työhön.

Sekä haastattelijasta, että haastateltavasta aiheutuu mahdollisia virhelähteitä, jotka on otettava huomioon ja pyrittävä minimoimaan vastausten luotettavuuden parantamiseksi. Haastattelun vastauksia läpikäydessä onkin tärkeää arvioida, että ovatko haastateltavat kertoneet

asioista niin kuin ne todellisuudessa ovat ja kuinka paljon painoarvoa vastauksille haluaa antaa tutkimukseen liittyvissä ratkaisuisissa. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kaikille opinnäytetyötä varten haastateltaville oli kerrottu ennakkoon, että haastattelut toteutetaan heidän korkeakouluunsa liittyvän kehitystyön tekemiseksi ja he myös tiesivät haastattelun pitäjien olevan opiskelijoita. Koska haastateltavat tiesivät, että he tulevat itse hyötymään kehitystyöstä ja että haastatteliijoilla ei ollut auktoriteettista asemaa suhteessa haastateltaviin, voidaan katsoa näiden parantaneen haastattelun tuloksien luotettavuutta. Itse haastatteluja tehdessä opinnäytetyöpari pyrki pysymään mahdollisimman neutraalina kaikkia haastateltujen antamia vastauksia kohtaan ja antamaan haastateltaville aikaa vastata kysymyksiin rauhassa. Myös tällä tavoin pyrittiin vaikuttamaan siihen, että vastauksista tulisi mahdollisimman todennukaisia.

Jos haastattelua käytetään tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmänä, on tärkeää käydä läpi ja arvioida sen edut ja haitat kyseisessä tutkimuksessa, jolloin myös lukija ymmärtää miksi kyseiseen menetelmään on lopulta päädytty (Kauppinen & Puusniekka 2006). Etuna tässä opinnäytetyön kehittämistyössä oli tiedon saaminen suoraan esimiehiltä, joiden vetämien turvallisuusperhehdyttämisten työkaluksi opinnäytetyön lopputuotoksen oli suunniteltu tulevan. Haitana oli pieni otanta, joka olisi voinut aiheuttaa ongelmia lopputuotoksen suunnittelussa esimerkiksi, jos vastaukset olisivat eronneet paljon toisistaan.

Haastattelulla voidaan parhaimmillaan saada kattavaa ja monipuolista tietoa sekä haastateltavan vastauksia voidaan sijoittaa laajempaan kontekstiin ja asiayhteyksiin. Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia haastatteluja, sillä osa haastatteluista voi jäädä hyvinkin pinnalliseksi, kun ei ole tarve muuhun. Tämän takia haastattelu ei ole suoraan syvälinen tai pinnallinen tutkimusmenetelmä, vaan sen määrittelee tutkimuksen tekijät omalla haastattelutyypillään ja tavallaan. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyön haastattelut olivat suurimmaksi osaksi pinnallisia, sillä niissä ei esitetty kuin muutamia jatkokysymyksiä, eivätkä haastattelijat lähteneet selvittämään haastateltavien vastauksien perusteluja, jos he eivät niitä itse keroneet.

Haastattelutyyppjä ja -tapoja on monia, joiden perusteella haastatteluja voidaan jaotella. Haastatteluja voidaan jaotella esimerkiksi sen perusteella, kuinka paljon rajataan haastateltavan mahdollisuutta vastata kysymyksiin. Tämä jaottelulla haastattelut voidaan jakaa karkeasti kahteen eri tyyppiin. Ensimmäinen tyyppi on lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu, jossa käydään läpi valmiiksi muotoiltuja kysymyksiä järjestelmällisestä. Toinen tyyppi on puolistrukturoitu tai strukturoimaton eli avoin haastattelu, jossa kysymyksien esittämistavat vaihtelevat ja kysymyksiin ei välttämättä ole suoria vastausvaihtoehtoja. Kun tiedetään, millaista tietoa tutkimuksessa tavoitellaan, voidaan määrittellä haastattelun vastauksien rajaaminen sen perusteella. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyössä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, sillä osa tiedoista, mitä haluttiin selvittää, oli vastausvaihtoehtoiltaan

hyvin selkeitä ja tähän voitiin käyttää enemmän strukturoitua rakennetta. Haastattelut sisälsivät myös avoimia kysymyksiä, joita käytettiin esimerkiksi haastateltavien mielipiteiden selvittämiseen.

Haastattelutyypistä tai -tavasta riippumatta jokainen haastattelu on aina ainutlaatuinen, kielellinen vuorovaikutustilanne, joka tulee suunnitella huolellisesti ja siihen on valmistauduttava. Haastattelijan käyttäytymisellä, eleillä, ilmeillä sekä muilla ominaisuuksilla on vaikutusta haastattelun vuorovaikutustilanteeseen. Myös haastateltavan ominaisuudet, kuten ikä vaikuttaa haastatteluun ja sen suunnittelemiseen. Jos halutaan tehdä laadukas ja luotettava haastattelu, ei esimerkiksi lapsia ja aikuisia haastatella voida toimia täysin samallailla. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyön haastatteluiden kohderyhmä sisälsi pelkästään aikuisia, jotka kaikki toimivat myös lähes samassa roolissa, mikä helpotti haastatteluiden toteuttamista. Jokainen haastattelu oli ennalta suunniteltu ja ne pidettiin erillisinä sovittuina ajankohtina.

3.2 Havainnointi

Havainnointi eli observointi on yksi tieteellinen tiedonkeruumenetelmä, mutta myös osa jokapäiväistä elämää, kun ihmiset katselevat ympäristöään jokapäiväisissä toimissaan. Kun havainnointia käytetään tieteellisenä tiedonkeruumenetelmänä, sitä toteutetaan järjestelmällisesti ja havainnoinnissa keskitytään vain tutkimuskohteeseen. Havainnoimalla voidaan kerätä tietoa esimerkiksi ihmisten toiminnasta sekä varmistaa jollain muulla tiedonkeruumenetelmällä saatua tietoa. Esimerkiksi ihmisten käyttäytymiseen liittyvää haastattelua voidaan todentaa havainnoimalla samaa käyttäytymistä. (Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Yksi havainnoinnin vahvuuksista on suora ja välitön tieto tutkimuskohteen toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointia toteutetaan siellä, missä tutkimuskohteena olevaa toimintaa tapahtuu, jolloin saatua tietoa voidaan pitää luotettavana. Tutkimusmenetelmänä havainnointi sopii laadulliseen tutkimukseen esimerkiksi, jos tutkitaan vuorovaikutuksia eri ihmisten tai ihmisryhmien välillä. Nopeasti muuttuvat tai vaikeasti ennakoitavissa olevat tilanteet soveltuvat myös havainnoinnilla tutkittavaksi. Havainnointi sopii myös paikkaamaan tilanteita, jossa esimerkiksi tutkittavalle kohderyhmälle ei voida kielellisistä tai muista syistä tehdä haastattelua. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyössä havainnoimalla tutkittiin rakennuksien turvallisuuteen liittyviä asioita. Havainnointi sopi tähän tarkoitukseen hyvin, sillä opinnäytetyöpari pystyi selvittämään haluamansa tiedon käymällä rakennukset läpi kävellen.

Havainnoinnilla tehtävää tiedonkeruuta voidaan tehdä tapahtumiin, käyttäytymiseen ja fyysisiin kohteisiin. Yleisesti havainnoinnin voi jakaa kahteen eri tapaan - osallistuvaan ja ei osallistuvaan havainnointiin. Osallistuvassa havainnoinnissa havainnoija on itse osana havainnoitavaa toimintaa, mikä on yleistä esimerkiksi toimintatutkimuksissa. Ei osallistuvassa havainnoinnissa havainnoija ei osallistu havainnoitavaan toimintaa ja pyrkii olemaan vaikuttamatta

tutkimuskohteeseen. Kauppinen ja Puusniekka (2006) jakavat tämän vielä neljään eri rooliin havainnoinnissa suhteessa havainnoitavaan, jotka ovat: täysin osallistuva, osallistuja havainnoitsijana, havainnoitsija osallistujana ja täysin havainnoitsijana. Havainnointia suunniteltaessa onkin tärkeää ymmärtää missä roolissa havainnoitsija on, sillä se vaikuttaa saatuihin tuloksiin. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koska havainnoinnin kohteena oli rakennukset, voitiin katsoa havainnoinnin olleen pelkästään ei osallistuvaa havainnointia ja tämän takia opinnäytetyöparin ei tarvinnut miettiä vaikutusta tutkimuskohteen käyttäytymiseen.

Havainnointitekniikoissa on myös vaihtoehtoja - se voi olla systemaattista ja standardoitua, jossa havainnointi on strukturoitua ja yksityiskohtaista tai ei systemaattista, jolloin havainnointi on enemmän strukturoimatonta ja joustavaa. Strukturoitu havainnointi edellyttää, että tutkimuskysymyksen liittyvät asiat on jäsennetty ja luokiteltu ennen havainnoinnin tekemistä. Tutkimuskohteesta tulisi olla jo ennalta sellaista tietoa, minkä perusteella voidaan päättää mitä ja milloin havainnoidaan. Strukturoimaton havainnointi taas puolestaan toimii paremmin silloin, kun halutaan mahdollisimman paljon ja monipuolista ennakkotietoa tutkimuskohteesta. Strukturoimatonta havainnointia ei voida luokitella etukäteen, joten havainnoinnin tukena on käytettävä tutkittavana olevan ilmiön teoriaa. Teorian avulla pyritään ennalta arvaamaan mitä ilmiössä tulee tapahtumaan ja sen avulla kirjataan ylös tapahtumia. Sekä strukturoidussa, että strukturoimattomassa havainnoinnissa tulee kuitenkin havainnoinnin tavoitteet aina olla määritetty sekä päättää havainnoilta vaadittava tarkkuus. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tässä opinnäytetyössä havainnointi oli strukturoimatonta, sillä opinnäytetyöpari ei tuntenut ennalta suurinta osaa rakennuksista. Opinnäytetyöpari oli kuitenkin opiskellut rakennuksien fyysiseen turvallisuuteen liittyviä asioita turvallisuusalan opinnoissaan ja näin pystyttiin määrittelemään havainnoinnin tavoitteet ja kirjaamaan ylös havainnot.

Havainnointia voidaan helpottaa myös käyttämällä apuvälineitä, kuten videokameraa ja tietokoneohjelmia, joilla voidaan analysoida usean eri kohteen toimintaa tehokkaasti jälkikäteen. Aina kun havainnoitavia kohteita on useita, tulisi havainnoinnissa käyttää videokameraa, sillä yhden havainnoitsijan on mahdotonta havainnoida luotettavasti usean eri kohteen toimintaa. Videokameraa voidaan myös käyttää tilanteissa, joissa on vaikeaa ehtiä kirjaamaan havaintoja välittömästi, ettei havainnoitsijan tarvitse luottaa omaan muistiinsa. (Kauppinen & Puusniekka 2006.) Videokameraa käytettiin opinnäytetyössä sekä materiaalin luomiseen opinnäytetyön lopputuotosta varten, että myös havainnoinnin helpottamiseen, kun opinnäytetyöpari pystyi palaamaan rakennuksissa tehtyihin kierroksiin niiden ollessa kuvattuna videoille.

4 Opinnäytetyön toteutus ennen toiminnallista osiota

Opinnäytetyön aihe saatiin erään korkeakoulun turvallisuuspäälliköltä saadusta ehdotuksesta. Turvallisuuspäällikkö toimi samalla myös työn tilaajana. Heti alusta lähtien oli selvää, että

opinnäytetyö tullaan tekemään toiminnallisena ja lopputuloksena olisi jonkinlainen uusi perehdytysmateriaali korkeakoulun henkilökunnalle. Työ alkoi muutamalla palaverilla turvallisuuspäällikön kanssa, joiden perusteella suunniteltiin toiminnallisen osion rakenne karkeasti. Alustavasti oli ajatuksena tehdä verkkoperehdytysmateriaalia, jota henkilökunta käyttäisi turvallisuudesta oppimiseen. Tämän perehdytysmateriaalin lisäksi tarkoituksena oli tehdä vielä jonkinlainen osio, missä opittua vielä testattaisiin aina tiettyjen aihealueiden läpikäymisen jälkeen. Perehdytysmateriaalin suunniteltiin olevan yhdistelmä kuvia, videoita ja tekstiä.

Opinnäytetyöpari päätti yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa hankkia tietoa uuden perehdytysmateriaalin luomiseen perehtymällä korkeakoulun nykyisiin perehdytysmateriaaleihin ja haastatteleamalla korkeakoulun henkilökuntaa. Turvallisuuspäällikkö myös viittasi suunnitelupalaverissa lehtoreille toteutetun turvallisuusperehdytykseen liittyvään tiedonkeruun tuloksiin. Näillä tavoin pyrittiin löytämään asioita, mitä voitaisiin parantaa uutta materiaalia tehdessä. Ensimmäiseksi perehdyttiin korkeakoulun perehdytysmateriaaleihin. Tämän jälkeen valittiin halutut haastateltavat henkilöt korkeakoulun organisaatiosta yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa. Opinnäytetyöpari suunnitteli haastattelun rakenteen ja kysymykset, minkä jälkeen sovittiin haastatteluajat jokaisen haastateltavan kanssa (Liite 1). Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, minkä jälkeen lähdettiin tekemään uutta perehdytysmateriaalia niiden pohjalta.

5 Haastattelun toteutus

Haastattelu valittiin yhdeksi tutkimusmenetelmäksi, koska haluttiin selvittää nykyisen turvallisuusperehdytysmateriaalin tilanne ja kysyä mielipiteitä keksityistä ideoista, jotka voisivat parantaa tai korvata nykyistä materiaalia. Haastateltaviksi valikoitui esimiehiä ja koulutusten vastuuhenkilöitä, sillä toimeksiantajan mukaan lehtoreille oli toteutettu lähes vastaavanlainen turvallisuusperehdyttämiseen liittyvä tiedonkeruu viimeisen kahden vuoden aikana. Esimiehille vastaavaa ei ollut taas toteutettu lähivuosina ja heidän näkemyksensä turvallisuusperehdyttämisestä oli tällä hetkellä enemmän tuntemattomana. Opinnäytetyöpari koki saavansa turvallisuusperehdyttämisestä vastaavilta esimiehiltä hyvän yleiskuvan kampusten turvallisuusperehdyttämisestä ja lehtoreiden turvallisuusosaamisen tilasta ja siihen liittyvistä tarpeista. Lopulta opinnäytetyössä haastateltiin yhteensä seitsemää henkilöä viidestä eri kampuksesta.

Haastattelu oli jaettu kolmeen osioon: korkeakoulun turvallisuuspolitiikkaan, korkeakoulun lehtoreiden turvallisuusosaamiseen ja haastateltavien vapaaseen sanaan turvallisuusperehdytykseen liittyvissä asioissa (Liite 1). Haastattelut kestivät 30 - 45 minuuttia ja tehtiin kasvokkain tai Skype pikaviestintäohjelman äänipuhelua käyttämällä. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella niiden litterointia varten. Haastateltavat saivat ennen

haastattelua liitteenä korkeakoulun turvallisuuspolitiikan uusimman version sekä haastattelun kysymykset, joihin heitä pyydettiin perehtymään ennalta.

5.1 Haastattelun tulokset

Haastattelussa saatiin paljon uutta hyödyllistä tietoa sekä vahvistusta ennalta epäiltyihin asioihin. Voidaan myös luottaa haastateltavien vastanneen todenmukaisesti suurimpaan osaan kysymyksistä. Vain muutaman kysymyksen vastaukset olivat luotettavuuden kannalta kyseenalaisia, sillä kysymykset liittyivät osittain organisaation sääntöjen noudattamiseen. Näiden kysymysten vastausten perusteella ei kuitenkaan tehty ratkaisevia päätöksiä, vaan niitä käytettiin lähinnä suuntaa antavina.

5.1.1 Korkeakoulun turvallisuuspolitiikka

Haastateltavat olivat perehtyneet etukäteen korkeakoulun uusimpaan versioon turvallisuuspolitiikasta. He ymmärsivät hyvin roolinsa sekä vastuunsa turvallisuusperehdyttämisessä ja päivittäisessä toiminnassa. Yleinen mielipide turvallisuuden tasosta oli myönteinen ja turvallisuustila koettiin jopa edistykselliseksi. Esimiehet kokivat turvallisuusmateriaalia olevan runsaasti ja niiden läpikäynnin perusteellista. Esimiehet eivät kokeneet voivansa vaikuttaa paljon fyysisen turvallisuuden ratkaisuihin ja turvallisuuskoulutusten aikatauluttaminen oli tuottanut osalle ongelmia.

5.1.2 Lehtoreiden turvallisuusosaaminen

Kaikki haastateltavat olivat vastanneet esimiesroolissaan lehtorien turvallisuusperehdyttämisestä. Perehdytykset ovat pääasiassa yksittäisille uusille työntekijöille. Esimiehet käyttävät koulutustilanteessa perehdyttämisen tarkastuslistaa, jossa on ohjeet läpikäytävistä asioista. Näitä asioita ovat esimerkiksi korkeakoulun verkkosivujen turvallisuusosion näyttäminen, HSE (health, safety and environment) -ilmoituksen tekeminen ja korkeakoulun turvallisuuteen liittyvien sovellusten ohjeistamista. Esimiehet kannustavat myös lehtoreita osallistumaan aulapalveluiden turvallisuusvastaavan pitämiin turvakävelyihin sekä korkeakoulun poistumis- ja sisällesuojautumisharjoituksiin.

Esimiehet uskovat lehtoreiden peruskykyyn hätätilanteiden uhatessa ja sattuesssa. Lehtoreilla on näihin valmiuksia harjoitteluista ja työnjaoista. Myös turvallisuusorganisaation jäsenten tuntemus koettiin hyväksi. Toiminta kiireettömissä tilanteissa oli toiminut ja esimiehillä oli näistä myös esimerkkitapauksia.

5.1.3 Vapaa sana

Viimeiseksi haastattelussa kysyttiin haastateltavien mielipiteitä opinnäytetyön työryhmän ehdotuksia turvallisuusperehdyttämisen kehittämiseksi. Ensimmäinen idea oli osaamisen testaaminen välittömästi perehdyttämisen jälkeen. Monet pitivät tätä hyvänä ideana, mutta osa

hieman vierasti. Asiaa läpi käydessä yleinen mielipide oli, että harjoitukset koettiin motivoivimmiksi.

Toinen idea oli luoda havainnollistavia videoita perehdyttämisestä, joista esimerkkinä oli verkkosivujen interaktiivinen läpikäynti ja turvakävelyiden videointi. Näistä ideoista saatiin positiivista palautetta ja toiveita, että videot pidetään tiiviinä ja suoraan asiaan menevinä. Erityisesti toiveita tuli fyysisen turvakävelyn lisäksi luotavasta videosta turvakävelystä.

5.2 Haastattelun yhteenveto

Haastateltavilta saatu yleiskuva korkeakoulun turvallisuusperehdyttämisestä oli hyvä. Tuloksista kävi ilmi, että monet kokivat korkeakoulun turvallisuusperehdyttämisen ja yleisen turvallisuuden kehittyneen runsaasti 2010-luvulla ja olevan nyt korkealla tasolla. Ongelmat henkilökunnan perehdyttämisessä liittyivät pääosin osallistumiseen aikataulutuksesta johtuvista syistä. Perehdyttävälle turvakävelyille osallistuttiin tasaisesti, mutta kertausiin osallistumista ei seurattu tarkasti ja se koettiin vähäiseksi. Esimiesten arviot syistä olivat motivaation ja kiinnostuksen puute. Myös turvakävelyiden järjestäminen yleensä työajan ulkopuolella ja henkilökunnan oma-aloitteisuuden puute asiassa vähensi turvakävelyille osallistuvien määrää.

6 Havainnoinnin toteutus

Opinnäytetyössä tehtiin systemaattista havainnointia valmistuessa kampusten kuvaamiseen. Havainnointi valittiin tutkimusmenetelmäksi, jotta korkeakoulun kiinteistöistä ja niiden turvallisuusasioista saataisiin hyvä kokonaiskuva. Hyvällä havainnoinnilla mahdollistetaan haastatteluissa ilmenneiden toiveiden ja opinnäytetyöparin haluaman kaltainen kuvaaminen. Käsi- kirjoitukset kuvaamiseen ja lopullisiin videoihin laadittiin pitkälti havainnoinnin pohjalta.

Havainnoinnissa tarkasteltiin jokaista kampusta ja niiden ulkoalueita joko aulapalveluiden henkilökunnan tai korkeakoulun turvallisuuspäällikön kanssa kävellen. Opinnäytetyöpari kiinnitti erityistä huomioita kampusten turvallisuusasioihin ja siksi havainnointikierroksen pohjana toimikin aulapalveluiden pitämä turvakävely. Ohjatun havainnoinnin jälkeen opinnäytetyöpari kävi myös itsenäisesti tiloja läpi. Havainnoidessa kiinnitettiin huomiota siihen, että videot olivat tulossa ensi sijassa lehtoreiden käyttöön ja perinteisten turvallisuusasioiden lisäksi käytiinkin läpi heille olennaisia turvallisuusasioita. Näitä ovat esimerkiksi henkilökunnan turvakävelustön käytön koulutusasiat, hätätilanteiden vastuasiat sekä henkilökunnan tilat. Videokameraa käytettiin havainnoinnin apuna ja sillä kuvattiin kaikki tärkeät havainnot kampuksista. Aulapalveluiden henkilökunta jakoi myös pohjapiirustukset kampuksista, joita käytiin läpi heidän kanssaan.

6.1 Havainnoinnin tulokset

Havainnointikierrosten tuloksena saatiin kerättyä tarpeeksi kattava tietopohja kampuksien rakenteesta ja turvallisuusasioista. Kaikki videoiden kuvaamisen kannalta oleelliset turvallisuusasiat onnistuttiin löytämään. Korkeakoulun kampusten huomattiin myös vaihtelevan suuresti kooltaan, tiloiltaan ja turvallisuusratkaisuiltaan, mikä tulisi myös näkymään valmiissa videoissa. Kampuksissa kuvattiin pääasiassa samoja asioita, mutta suurempien ja monimutkaisempien kampusten videot olisivat selvästi pidempiä. Myös paikkojen välillä siirtyminen videolla vaihteli kampuskohtaisesti. Erityisesti yhtä kampuksista oli laajennettu useita kertoja, mikä aiheutti loogisen turvakävelyvideon suunnittelussa haasteita. Uudempien kampuksien tilasuunnittelu oli yksinkertaista ja yhteneväistä, mikä taas helpotti kuvaamista.

Opinnäytetyöparin saamat pohjapiirustukset helpottivat hahmottamaan kampusten kokoa ja muotoja sekä suunnittelemaan videokuvaamista ja videoiden rakennetta ennen kuvaamisen aloittamista. Tilanteet, joissa kampusten eri kerrokset vastasivat pohjapiirustukseltaan toisiinsa, vähensi kuvaamista, kun samaa materiaalia pystyi käyttämään useita kertoja.

6.2 Havainnoinnin yhteenveto

Havainnointi antoi pohjatiedon korkeakoulun kampuksien kuvaamiseen. Ennen opinnäytetyötä, opinnäytetyöpari tunsu hyvin vain yhden korkeakoulun kampuksista. Videoiden suunnittelu ja kuvaaminen ilman havainnointia ei olisi myöskään tuottanut yhtä hyvää lopputulosta. Havainnointi herätti uuden huolen videoiden pituuden liiallisesta kasvamisesta. Haastattelussa oli ilmennyt toive tiiveistä videoista, mutta suurempien kampusten havaittiin sisältävän runsaasti kuvattavaa materiaalia.

7 Perehdytysmateriaali

Kun pohjatyö perehdytysmateriaalin luomisesta saatiin valmiiksi, alkoi opinnäytetyön toteutusvaihe. Yksi alkuperäisistä ideoista interaktiivisen opetusmateriaalin ja sen testaamisen tuottamisesta osoittautui hankalaksi, kun opinnäytetyöpari ei onnistunut löytämään mitään hyvää alustaa mihin tuottaa sitä. Opinnäytetyöparin käytyä materiaalia sekä eri ideoita läpi, molemmat tunnistivat turvakävelyt aiheeksi mihin haluttiin keskittyä. Erityisesti haastattelut ohjasivat kohti ideaa turvakävelyiden videoimisesta. Asia esitettiin korkeakoulun turvallisuuspäällikölle ja hän oli valinnasta samaa mieltä. Toteutusvaiheessa ideanamme oli tehdä viisi videota korkeakoulun viidelle eri kampukselle, sekä taustamateriaalia näille videoille.

Videoidut turvakävelyt, kuten fyysiset turvakävelyt, keskittyvät kampuksen turvakalustoa koskevan tiedon lisäämiseen, vaarojen tunnistamiseen ja kulkureittien läpikäymiseen (Ranta & Martikainen 2017). Videot on luotu pääasiassa lehtoreita varten, mutta ne soveltuvat myös muun väliaikaisen henkilökunnan turvallisuusperehdyttämiseen. Opinnäytetyön videot eivät

korvaa pakollisia turvakävelyitä vaan toimivat lisätietoa antavana työkaluna. Korkeakoulujen kampuksilla järjestetään henkilökunnalle pakollisia perehdyttäviä turvakävelyitä heidän aloittaessa työnsä kampuksella. Tämän lisäksi kampuksilla järjestetään määräaikaista turvakävelyitä kaikelle henkilökunnalle. Videoiden kohdehenkilö on ensisijaisesti henkilökunnan jäsen, joka on lyhyellä käynnillä toisessa kampuksessa, haluaa tutustua turvakävelyyneen alustavasti ennen fyysistä turvakävelyä tai haluaa virkistää muistiaan kampuksen turva-asioista.

7.1 Oppiminen ja opetusvideot

Video toimii opinnäytetyön tilanteessa parhaana mahdollisena opetuskeinona. Jo työn lähtöhetkellä oli tarkoitus luoda erilainen työkalu kuin perinteinen tekstiseinä, mitä korkeakoulun verkossa oleva turvallisuusperehdytys tällä hetkellä pääosin on. Videolla voidaan helpommin kertoa jotain sellaista, mitä on vaikea kertoa pelkällä tekstillä, kuvalla tai puheella. Hyötyä videoista saa erityisesti silloin, kun se toimii muuta koulutusta, tässä tapauksessa fyysisiä turvakävelyjä, tukevana ja havainnollistavana. (Miettinen & Utriainen 2016.)

Videot ovat tiiviitä, kampuksen koon mukaan noin viidestä kymmeneen minuuttia pitkiä. Henkilökuntaa haastateltaessa yleisimmät syyt turvakävelyiden sekä pelastusharjoitusten väliinjäämiselle olivat niiden ajankohta ja kesto. Verkossa pidettävä perehdytysmateriaali on aikaan ja paikkaan sitoutumatonta ja toimii hyvänä apuvälineenä tapauksissa, jossa esimerkiksi henkilökunnan jäsenen turvakävely myöhästyy aikaan liittyvästä syystä. Videoformaatin hyvä puoli on mahdollisuus asian omaan läpikäymiseen. Katsoja pystyy itse vaikuttamaan videon tahtiin, hakemaan tiettyä kohtaa tai katsomaan videon useassa osassa.

Jokainen video toteutettiin saman kaavan mukaisesti. Videoiden tekeminen aloitettiin kuvaamalla mahdollisimman paljon kampuksen eri turvallisuuteen liittyviä asioita ja ottamalla yleistä kuvaa kampuksen tiloista. Nämä videoklipit editoitiin yhdeksi kokonaisuudeksi, johon pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeä ja helposti seurattava rakenne. Kun videon rakenteeseen oltiin tyytyväisiä, tehtiin käsikirjoitus videoon lisättävästä selostuksesta. Tämän jälkeen äänitettiin videoklippien selostukset pienissä osissa, lisättiin ne videoon ja muokattiin videota siten, että kaikki ääniraidat ja videoklipit toimivat yhtenäisenä järkevänä kokonaisuutena. Viimeistelyä lisättiin videoihin kaikki loput tarvittavat asiat, kuten lyhyen videoklipin korkeakoulun logosta jokaisen videon alkuun ja kampuksien pohjakarttoja videoklippeihin selkeyden ja seurattavuuden parantamiseksi. Videot saatettiin lopulliseen muotoonsa yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa ja valmiit videot sekä kaikki tarvittavat tiedostot videoiden muokkaamiseen lähetettiin korkeakoululle. Näin varmistettiin, että videoita pystytään muokkaamaan vielä tulevaisuudessakin tarpeen vaatiessa.

7.2 Perehdytysvideon rakenteen suunnittelu ja kuvaus

Turvakävelyiden videointia suunnitellessa käytettiin pohjana fyysistä turvakävelyä. Kampukset käytiin havainnointikierroksella kävellen läpi aulapalveluiden turvallisuusvastaavan tai

korkeakoulun turvallisuuspäällikön kanssa. Opinnäytetyöparille annettiin myös pohjapiirustuksia kampusten kulkureiteistä ja turvakaluston sijainneista. Tämän lisäksi henkilökunnan haastatteluissa ilmenneitä toiveita otettiin huomioon, kuten videoiden pituuden lyhyenä pitäminen.

Videot editoitiin OpenShot-videoeditorilla. Pääkriteereinä OpenShotin valintaan olivat sen maksuttomuus ja alustariippumattomuus (OpenShot 2020). Nämä olivat tärkeitä kriteereitä, jotta videoita voidaan tarvittaessa muokata vaivattomasti toisen työryhmän toimesta tulevaisuudessa. Korkeakoulun IT-tuki suositteli myös OpenShot-videoeditorin käyttöä, minkä takia muiden ohjelmien käyttöä ei lopulta lähdetty harkitsemaan.

Yksittäinen video sisältää yhden kampuksen turvakävelyn. Videolla käydään läpi kampuksen defibrillaattori, evakointituolit, kokoontumispaikka, palohälytyspainikkeet, palopostit, palosammuttimet, pelastustiet, turvallisuuskansiot sekä muita kampuskohtaisia turvallisuusasioita. Näitä ovat esimerkiksi yhdessä kampuksessa oleva parkkihalli tai väestönsuojien sijainti. Jokaisella videolla näytetään myös esimerkki evakointituolin käyttökuntoon laittamisesta sekä palopostin ja palosammuttimen lokeron avaamisesta.

Videolla oleva ääniraita selostaa videolla näkyvää kuvaa ja auttaa hahmottamaan mitä kuvassa näytetään. Selostusta nauhoittaessa keskityttiin siihen, että selostus kuulostaisi mahdollisimman rauhalliselta, hyvin artikuloidulta ja iloiselta. Näillä pyrittiin tekemään selostuksesta mahdollisimman helpon ymmärtää ja mielekkään kuunnella. Ääniraidalla ilmenee kuitenkin hieman asioiden toistoa, mihin päädyttiin videon yksinkertaisena pitämiseksi.

7.3 Tekijänoikeudet

Videoiden tekijänoikeuksia säätelee pääasiassa tekijänoikeuslaki. Lähtökohtaisesti sillä, joka on luonut elokuvateoksen tai muun kuvataiteen teoksen, on tekijänoikeus. Videoiden yksityisten tilojen kuvaamiseen on saatu tarvittavat luvat opinnäytetyön kohteena olevalta korkeakoululta. Videoilla kuvataan myös julkisia paikkoja, joilla saa kuvata ja äänittää kohteesta riippumatta (Tekijänoikeuslaki 404/1961). Videot on ladattu vain henkilökunnan sisäiseen käyttöön organisaation omaan tietojärjestelmään ja niiden näyttämisestä on annettu ohjeistus. Videoilla oleva materiaali ei sisällä muiden tekijänoikeuksien alla olevaa materiaalia.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoite oli kehittää korkeakoulun turvallisuusperehdyttämistä. Työn tutkinnallisessa osuudessa selvitettiin sen hetkistä turvallisuusperehdyttämisen tilaa ja onnistuttiin löytämään ongelmakohdan kampusten turvallisuusperehdyttämisessä. Korkeakoulun henkilökunta käy runsaasti eri kampuksilla, jolloin turvallisuusperehdyttämisen tarve on jatkuvaa.

Turvallisuusperehdyttäminen henkilölle uuteen kampukseen halutaan korkeakoulussa pitää mahdollisimman ajoissa, mutta joko perehdytystä tarvitsevasta tai perehdyttäjistä johtuvista aikataulusyistä se voi myöhästyä tai jopa jäädä pitämättä.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus aloitettiin laatimalla ratkaisu tähän ongelmaan. Opinnäytetyössä tehtyjen haastattelujen pohjalta päädyttiin laatimaan kampusten turvakävelyitä vastaavat videot. Videoiden lataaminen verkkoon henkilökunnan portaaliin mahdollistaa kampukseen tutustumisen omatoimisesti jo ennen ensimmäistä käyntiä kampuksella. Korkeakoulu pystyy näin jatkossa vastaamaan paremmin turvallisuusperehdyttämisen ongelmaan, minkä henkilökunnan lyhytaikaiset käynnit eri kampuksilla toivat.

Videot ovat tehneet kaksi turvallisuusalan opiskelijaa, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta opetusvideoiden luomisesta. Tämän takia videoiden laadun parantamiseksi tuli opinnäytetyöprosessin aikana jatkuvasti uusia ideoita, kun työn edetessä työparin ammattitaito kasvoi opissaan aiheesta enemmän. Työpari koki, että pystyisikin tekemään nyt lopputuotoksia paremmat videot, sillä osaa näistä ideoista ei pystytty enää aikataulullisista syistä toteuttamaan. Videot olivat kuitenkin toimeksiantajan palautteen perusteella laadullisesti hyviä, sisällöltään ja rakenteeltaan turvallisuusperehdytykseen sopivia sekä vastasivat muiltakin osin alkuperäisiä odotuksia. Kehua sai myös videoiden selostuksen rauhallisuus ja selkeys. Toimeksiantajan mielestä myös yhteistyö työparin kanssa opinnäytetyön aikana toimi hyvin ja työ eteni yhteisymmärryksessä alusta loppuun. Valmiit turvakävelyvideot on suunniteltu otettavan käyttöön 2020 vuoden syyslukukaudella korkeakoulun turvallisuusperehdytykseen. Toimeksiantajan, korkeakoulun turvallisuuspäällikön, palaute jäi kuitenkin ainoaksi arvioinniksi videoiden onnistumisesta opinnäytetyön kiireellisen aikataulun takia. Opinnäytetyössä luotiin ohjeet videoiden muokkaamiselle, jos tulevaisuudessa syntyy tarve päivittää niitä (Liite 2). Opinnäytetyön aikaan iskenyt Koronaviruspandemia aiheutti sen, että kahdelle kampukselle ei keretty laatia uutta turvallisuusperehdytysmateriaalia.

Opinnäytetyön tekeminen oli työparille uusi kokemus mittavan kehittämistyön tekemisestä alusta loppuun. Lopullinen työn tavoite saavutettiin suurilta osin, mutta myöhässä alkuperäisestä aikataulusta. Toimeksiantajan kanssa kuitenkin sovittiin jäljelle jääneiden kampusten kuvaamisesta ja videoiden luomisesta opinnäytetyön ulkopuolella. Opinnäytetyöpari uskoo opinnäytetyössä laaditun perehdytysmateriaalin kehittävän korkeakoulun kokonaisturvallisuutta.

Lähteet

Painetut

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Vantaa. Dark Oy.

INSAG. 1991. International Nuclear Safety Advisory Group. Safety Culture. Safety Series. No.75- INSAG-4. Wien: Kansainvälinen atomienergiäjärjestö (IAEA).

Lo, S.M., Huang, H.C., Wang, P. & Yuen, K.K. 2006. A Game Theory Based Exit Selection Model for Evacuation. Fire Safety Journal.

Pan, X. 2006. Computational Modeling of Human and Social Behaviors for Emergency Egress Analysis. Stanfordin yliopisto, ympäristö- ja yhdyskuntatekniikan laitos. Väitöskirja.

Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskulttuuri: Teoria ja arviointi. Espoo: VTT Publications.

SFS-ISO 31000:2011. Riskienhallinta. Periaatteet ja ohjeet. Helsinki. Suomen Standardisoimisliitto.

SFS-ISO 31000:2018. Termit ja määritelmät. Riski. Helsinki. Suomen Standardisoimisliitto.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Ahokas, L. & Mäkeläinen, J. 2013. Perehdyttäminen ja työnopastus - Ennakoivaa työsuojelua. Viitattu 3.5.2020. https://ttk.fi/koulutus_ja_kehittaminen/julkaisut/digijulkaisut/perehdyttaminen_ja_tyonopastus_-_ennakoivaa_tyosuojelua

Hintikka, T & Peltoperä K. 2016. Pedagogiikan kehittämistä vuorohoidon arjessa. Viitattu 8.6.2020. <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/ohoi/materiaaleja-ja-julkaisuja/pedagogiikka-vuorohoidossa.pdf>

Miettinen, E. & Utriainen, S. 2016. Tiivistä ydin ja konkretisoi teoria: Millainen on hyvä opetusvideo? 2016. Viitattu 30.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016121921102>

OpenShot Videoeditori. Päivitetty 2020. Ominaisuudet. Viitattu 1.6.2020. <https://www.openshot.org/fi/features/>

Opetushallitus. Päivitetty 2020a. Käsitteitä ja termejä. Viitattu 4.5.2020.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kasitteita-ja-termeja>

Opetushallitus. Päivitetty 2020b. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Viitattu 4.5.2020.

<https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e-oppimateriaalin-laatukriteerit>

Ranta, T. & Martikainen, S. 2017. Turvakävellen turvallinen koulu., Laurea Julkaisut 81., Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.5.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-465-1>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 1.5.2020. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali>

Tekijänoikeuslaki 404/1961. Viitattu 28.4.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Tieteen termipankki. 2015. Pedagogiikka. Viitattu 4.6.2020. <https://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:pedagogiikka>

Työturvallisuuslaki 738/2002. Viitattu 1.5.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Julkaisemattomat

Korkeakoulun turvallisuusperehdytysmateriaali. 2020.

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko.....	27
Liite 2: Ohje videon muokkaamiseen.....	30

Liite 1: Haastattelurunko

Johdanto

Haastattelu opinnäytetyötämme ”Kouluorganisaation lehtoreiden turvallisuusperehdyttäminen ja sen testaaminen” varten. Tarkoituksena haastatella korkeakoulun kampusten esimiehiä ja koulutusten vastuuhenkilöitä lehtoreiden turvallisuusperehdyttämisen kehittämistä varten.

Haastattelu

- Kesto korkeintaan yksi tunti
- Tehtävissä paikan päällä tai Skypessä.
- Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan
- Haastattelukysymyksiin voi tulla vastausta selventäviä jatkokysymyksiä
- Liitteenä korkeakoulun turvallisuuspolitiikan uusin versio, johon haastateltavien toivotaan perehtyvän ennen haastattelua

Haastattelijat

Laurea-ammattikorkeakoulun turvallisuusalan koulutusohjelman opiskelijat Risto Ilola ja Sakari Tervo.

Haastateltavat esimiehet

- Kampus
  - esimies
- Kampus
  - esimies
  - esimies
- Kampus
  - esimies
- Kampus
  - esimies
  - esimies
  - esimies
- Kampus
  - esimies
  - esimies
  - esimies

Haastattelurunko

Nimi	Kampus ja toimenkuva	Paikka ja päivämäärä

Korkeakoulun turvallisuuspolitiikkaan liittyen

Millainen on roolinne **korkeakoulun** turvallisuuspolitiikassa?

Mikä on roolinne **korkeakoulun** turvallisuusperehdyttämisessä?

Miten ymmärrät **korkeakoulun** turvallisuuspolitiikkaan kuvatut vastuut turvallisuusperehdyttämisestä?

Onko teidät turvallisuusperehdytetty, kun tulitte **korkeakouluun**?

Korkeakoulun lehtoreiden turvallisuusosaaminen

Oletko vastannut esimiesroolissasi **korkeakoulun** lehtorien turvallisuusperehdyttämisestä?

Jos olet, osaatko arvioida, kuinka monta lehtoria olet perehdyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana?

Jos olet turvallisuusperehdyttänyt esimiehenä alaisiasi, millaisia sisältöjä olette käyneet läpi?

Esimerkki

Koetko että **korkeakoulun** lehtorit kykenevät:

- 1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;
- 2) toimia hätätilanteen uhatessa ja sattuesssa?

Mitä valmiuksia löytyy näihin kahteen mainittuun tilanteeseen?

Oletko kannustanut alaistasi osallistumaan osana perehdytystä kampuksen turvallisuuskävellyn tai lakisääteisiin poistumis- ja sisällesuojatunisharjoituksiin?

Osaako alaisesi tehdä HSE-turvallisuusilmoituksen (poikkeusilmoitus) ja onko heille selitetty, millaisista asioista se on tehtävä?

Oletko saanut tietää jotain muuta kautta poikkeustapauksista kuin poikkeusilmoituksella?

Tunteeko alaisesi turvallisuusorganisaation jäsenet, kuten esimerkiksi kampuksen turvallisuusvastaavan?

Osaako alaisesi **turvallisuusjärjestelyn** mukaisesti?

Korkeakoulussa on turvallisuuskoulutusten dokumentointia varten järjestelmä, jonne turvallisuuskoulutusten kohteet, sisällöt ja ajankohta on ohjeistettu ilmoittamaan. Miten olet huomioinut tämän ilmoittamisen?

Turvallisuusperehdytykseen liittyen

Mitä toivoisit lisää?

Missä koet onnistuneesi perehdyttämisessä?

Korkeakoulun vahvuudet?

Minkälaista tukea tarvitsisit?

Muuta parannettavaa nykyiseen turvallisuusperehdytykseen?

Mitä mieltä olette osaamisen testaamisesta turvallisuusperehdyttämisen jälkeen?

Mitä mieltä olisitte havainnollistavista videoista turvallisuusperehdyttämisessä?

Liite 2: Ohje videon muokkaamiseen

Ohje turvallisuusperhehdytysvideon muokkaamiseen

1. Lataa OpenShot Videoeditori sivustolta <https://www.openshot.org/fi/>
  - Ilmainen, vapaan sisällön lisenssi
  - Toimii kaikilla alustoilla (Windows, Mac, Linux)
  - Täyden ohjekirjan löydät osoitteesta: <https://www.openshot.org/fi/user-guide/>
2. Lataa tietokoneelle muokattavan videon projektikansio, joka sisältää projektin tiedoston (*.osp tiedosto) sekä videolla käytetyn materiaalin.
3. Avaa muokattava projekti, jolloin ohjelma näyttää kuvan mukaiselta:

4. Videot on tehty pääasiassa kahdella raidalla: kuvaraita ja ääniraita

- Voit poistaa haluamasi leikkeet
- Lisätä väliin uusia leikkeitä

1. Kun muokkaus on valmis, vie projekti videoksi

- **Valitse kuvanmukaiset laatuasetukset:**

Valitse seuraavista valinnoista:

Kohde:	☒ CPU	MP4 (h.264)	▼
Videoprofiili:	HD 1080p 30 fps (1920x1080) ▼		
Laatu:	Korkea ▼		

2. Lopuksi lisää työn projektikansioon uusi *.osp-tiedosto, sekä kaikki videolla käytetty kuva- ja äänimateriaali

3. Suosittelemme säilyttämään osan vanhoista versioista

- Risto Ilola, Sakari Tervo